

Qəzet
1931-ci ilin
aprelindən
çıxır

DƏNİZ

27 noyabr
2015-ci il
№ 41-42 (8999)
Qiyəti
38 qəpik

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğalı bu günə kimi davam edir. Ermənistan tərəfindən yürüdülmüş etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. 250 min azərbaycanlı Ermənistandan deportasiya olunmuş və etnik təmizləməyə məruz qalmışdır, 750 min nəfər isə öz ölkəmizdə məcburi köçkünə çevrilmişdir.

Biz humanitar fəlakətlə üzləşmişdik. Biz o zaman iqtisadi cəhətdən o qədər də inkişaf etməmişdik, çox kasib ölkə idik. Bu gün televiziya Avropanın üzləşdiyi miqrasiya böhranı ilə bağlı reportajları izləyərkən əlbəttə ki, biz evlərinizi tərk etmək məcburiyyətində qalan insanların ağrısını başa düşürük. Eyni zamanda, biz bu prosesin Avropada yaşayanlar üçün çətinliklər törətdiyini də anlayırıq. Lakin, eyni zamanda, 1992-ci, 1993-cü illəri xatırlayırıq. Bu illər ərzində biz Azərbaycanda bir milyona yaxın insanı yerləşdirməli idik. O vaxtlar Azərbaycanın əhalisi təxminən səkkiz milyondan bir az artıq idi. Beləliklə, bu, dünya miqyasında adambaşına düşən qaçqın və məcburi köçkünlərin sayının ən yüksək göstəricisi idi. Qaçqın və məcburi köçkünlərin cəmiyyətimizə inteqrasiyası üçün əlimizdən gələni etdik. Bu gün onlar ölkəmizin inkişafında çox vacib rol oynayırlar.

Ermənistan nəinki beynəlxalq hüquq normalarını, həm də tarixi ədaləti pozur. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası Ermənistan qoşunlarının Azərbaycan ərazilərindən qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etmişdir. Əfsuslar olsun ki, o dövrdən iyirmi ildən artıq vaxt ötmüşdür və bu qətnamələr icra olunmur. Burada biz beynəlxalq arenada global təhlükəsizlik və global konfiqurasiya ilə bağlı çox vacib məsələ ilə üzləşirik. Söhbət aparıcı beynəlxalq təşkilatların qərarları və qətnamələrinə məhəl qoyulmamasından və buna görə heç bir cəzanın tətbiq edilməməsindən gedir.

Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə məhəl qoymamaqda davam edir və bu hərəkətinə görə heç bir təzyiqlə qarşılaşmır.

Bu məsələ ciddi şəkildə nəzərdən keçirilməlidir. Biz Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi qətnamələrin icra mexanizmlərini təkmilləşdirməliyik ki, ikili standartlara yol verilməsin. Çünki biz hamımız bilirik ki, bəzi hallarda Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri bir neçə günə, hətta bir neçə saata icra olunur. Lakin bizim timsalımızda 20 ildən artıqdır ki, danışıqlar masasında heç bir irəliləyiş yoxdur, çünki Ermənistan sülh istəmir. Onlar bizimlə sülh şəraitində yaşamaq istəməzlər. Onlar imkanları olduğu qədər işğalçılıq siyasətini davam etdirmək istəyirlər və əfsuslar olsun ki, bu günə qədər buna nail ola bilməzlər.

Lakin zaman bizim tərəfimizdədir, zaman ədalətin tərəfindədir, beynəlxalq hüququn tərəfindədir və mən əminəm ki, Azərbaycan bütün dünya tərəfindən tanınan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü istənilən digər ölkənin ərazi bütövlüyü kimi eyni dəyərə malikdir.

... Azərbaycanın 600-dən çox tarixi və memarlıq abidəsi erməni silahlı qüvvələri tərəfindən tamamilə məhv edilmişdir. Daxilində 40 min eksponat sərgilənən 22 muzey məhv edilmişdir. O cümlədən bizim tarixi irsimizə aid olan qiymətli nümunələr muzeylərdən oğurlanaraq sonradan müxtəlif hərraclarda satılmışdır. Erməni işğalçıları tərəfindən 10 məscid yerlə-yeksan olunmuşdur. Buna baxmayaraq, siz bu gün Bakının mərkəzində Azərbaycan hökuməti tərəfindən bərpa olunmuş erməni kilsəsini görə bilərsiniz. Bu, multikulturalizmə olan yanaşmada bir fərkdir, bu, dini tolerantlığa olan yanaşmada bir fərkdir və bu, bir daha terrorizmin heç bir dinə, milli mənsubiyyətə aid olmadığını nümayiş etdirir.

İslamı terrorizmlə əlaqələndirmək tamamilə qəbul edilməzdir. Mən müsəlman ölkəsini, erməni terrorizmindən əziyyət çəkən bir ölkəni təmsil edirəm. Əlbəttə ki, biz torpaqlarımıza qayıdacağıq, şəhərlərimizi bərpa edəcəyik, orada yeni məktəb və xəstəxanalar inşa edəcəyik, lakin tarixi abidələrimizi bərpa edə bilməyəcəyik. Ermənilər bizim tarixi irsimizi məhv ediblər, lakin onlar bizim iradəmizi, evlərinə geri qayıtmaq istəyən qaçqın və məcburi köçkünlərin, Bakıda və Azərbaycanın digər şəhərlərində dünyaya gələn, öz tarixi torpaqlarını heç vaxt görməyən, lakin doğma torpaqlarına qayıtmaq üçün qəlbində böyük iradə ilə yaşayan insanların nəvə və nəticələrinin iradəsini məhv edə bilməzlər. Onlar geri qayıdacaqlar! Biz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etmək üçün hər şeyi edəcəyik. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, beynəlxalq hüquq normaları Azərbaycanın mövqeyini tamamilə dəstəkləyir. Eyni zamanda, Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tarixi torpağıdır.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Tranzit Yükdəşimələr üzrə Koordinasiya Şurasının ilk iclası

Bakıda Azərbaycan Respublikasının Tranzit Yükdəşimələr üzrə Koordinasiya Şurasının ilk iclası keçirilib.

İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC -a bildiriblər ki, tədbirdə iqtisadiyyat və sənaye naziri, Azərbaycan Respublikasının Tranzit Yükdəşimələr üzrə Koordinasiya Şurasının sədri Şahin Mustafayev vurğulayıb ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və qeyri-neft sektorunun inkişafı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sosial-iqtisadi siyasətinin prioritet istiqamətidir. Hazırda ölkə iqtisadiyyatının 70 faizə yaxın hissəsi qeyri-neft sektorunun payına düşür. "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyasında qeyri-neft sektorunun inkişafı əsas istiqamətlərdəndir və bu Konsepsiyaya uyğun olaraq görülən işlər 2020-ci ilədək qeyri-neft sektorunun iqtisadiyyatda rolunu daha da artıracaqdır.

Bildirilib ki, bu sahədə nəqliyyat sektoru, xüsusilə tranzit yükdəşimələri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ölkəmizin tranzit potensialının artırılması istiqamətində bir sıra irimiqyaslı layihələr həyata keçirilir və bu sahəyə iri həcmli dövlət investisiyaları yönəldilir. Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının, Bakı Gəmiqayırma Zavodunun fəaliyyətə başlaması, Bakı-Böyük Kəsişmə demir yolunun yenidən qurulması və Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu xəttinin inşası layihələri, eləcə də beynəlxalq hava limanlarının tikintisi Azərbaycanın nəqliyyat infrastrukturunun güclənməsində əhəmiyyətli rol oynamaqla yanaşı, ölkəmizin tranzit potensialını da genişləndirir. Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi böyük siyasi və iqtisadi əhəmiyyətə malik olmaq-

la, yük və sərnişin daşımalarının həcmində dəfələrlə artmasına imkan yaradacaq.

Diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycanın tranzit daşımaları sahəsində potensialından daha geniş və səmərəli istifadə edilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 21 oktyabr 2015-ci il tarixli Fərmanı ilə Tranzit Yükdəşimələr üzrə Koordinasiya Şurası yaradılıb. Koordinasiya Şurasının əsas vəzifələri tranzit yüklərin daşınması sahəsində vahid, şəffaf və səmərəli siyasətinin həyata keçirilməsi, sərhəddə keçmə və prosedurların sadələşdirilməsi, həmçinin bu sahədə fəaliyyət göstərən dövlət qurumları arasında əlaqələndirmə işlərinin təmin edilməsidir.

Tədbirdə tranzit yükdəşimələri sahəsindəki mövcud vəziyyət və bu sahədə səmərəliliyin artırılması barədə müzakirələr aparılıb.

İclasda demir yolu, dəniz nəqliyyatı ilə tranzit yüklərin daşınması, tranzit yüklərlə bağlı liman qurğularının istismarı, dəniz terminaları tərəfindən yükdəşimə və dəniz limanında göstərilən digər xidmətlərin, nəqliyyat-ekspedisiya xidmətlərinin tariflərinin optimallaşdırılması, tranzit yükdəşimə müddətlərinin azaldılması, yükdəşimələr üzrə daşıma qaydalarının, prosedurlarının şəffaflaşdırılması və asanlaşdırılması üzrə təkliflərin hazırlanması qərara alınıb. İclasda, həmçinin tranzit yükdəşimələr sahəsində bağlanmış müqavilələrin qeydiyyatının aparılması məqsədi ilə zəruri tədbirlərin görülməsi, tranzit yükdəşimələrlə bağlı elektron portalın yaradılması üçün müvafiq məlumatların təqdim olunması, tranzit yükdəşimə müqavilələrinin bağlanması sahəsində prosedurların sadələşdirilməsi üçün zəruri tədbirlərin görülməsi barədə qərarlar qəbul edilib.

İclasda tövsiyə edilib ki, tranzit yükdəşimələr üzrə iştirakçılar, nəqliyyat müəssisələrindən, daşıyıcılardan, habelə nəqliyyat xidmətlərindən istifadə edən hüquqi və fiziki şəxslər maraqlandıqları məsələlər, qarşılaşdıqları problemlərlə bağlı Tranzit Yükdəşimələr üzrə Koordinasiya Şurasına müraciət edə bilərlər: (Unvan: Xocalı prospekti, 37 ("Demirchi Tower", 20-ci mərtəbə), telefon: 488-80-38; faks: 488-80-48; e-mail: office@transit.az <mailto:office@transit.az>).

Avropa-Qafqaz-Asiya dəhlizində yük və sərnişin daşımaları

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, cari ilin yanvar-sentyabr aylarında Avropa-Qafqaz-Asiya nəqliyyat dəhlizinin Azərbaycan hissəsində yük daşınması 39,3 milyon ton, yük dövriyyəsi isə 8313,1 milyon ton km olmuşdur.

Yüklərin 22,86 milyon tonu (58,2 faizi) avtomobil nəqliyyatı, 11,7 milyon tonu (29,8 faizi) demir yolu nəqliyyatı, 4,72 milyon tonu (12 faizi) dəniz nəqliyyatı ilə daşınmışdır.

Dəhliz vasitəsilə daşınmış yüklərin 18,3 faizini (7,2 milyon tonunu) tranzit yüklər təşkil etmişdir.

Cari ilin yanvar-sentyabr aylarında dəhliz vasitəsilə 247,5 milyon sərnişin daşınmış, sərnişin dövriyyəsi 5003,7 milyon sərnişin-km olmuşdur. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə sərnişin daşınması və sərnişin dövriyyəsi 7,8 faiz artmışdır. Sərnişin daşınmasında artım avtomobil nəqliyyatı ilə daşımalar hesabına baş vermişdir.

Həştərxanda Gəmiçiliyin nümayəndəliyi açılıb

ramında bir sıra görüş və tədbirlər, o cümlədən Həştərxanda Gəmiçiliyin nümayəndəliyinin açılış mərasimi keçirilib.

Əvvəlcə Gəmiçiliyin nümayəndə heyəti Həştərxan vilayəti hökumətinin rəhbərləri ilə birlikdə Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edib. Abidənin önünə tər çiçəklər qoyulub, Ulu Öndərin xatirəsi ehtiramla yad edilib. Sonra "AXDG" QSC-nin sədri Rauf Vəliyev Həştərxan vilayətinin vitse-qubernatoru - vilayət hökumətinin sədri K.Markelov ilə görüşüb. Görüşdə Azərbaycan Respublikası ilə iqtisadi və mədəni əlaqələrin səviyyəsinə, intensivliyinə görə Rusiya Federasiyasının subyektləri sırasında məhz Həştərxan vilayətinin öndə olması xüsusi vurğulanıb. Rauf Vəliyev səfərin əsas məqsədinin Həştərxanda Gəmiçiliyin nümayəndəliyinin açılışı olduğunu, bu addımın ikitərəfli əlaqələrin inkişafına müsbət təsir göstərəcəyinə əminliyini bildirib. Gəmiçiliyin sədri qeyd edib ki, nümayəndəlik məhdud məsuliyyətli cəmiyyət təşkilatı-hüquqi formasında fəaliyyət göstərəcək və "Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" MMC adlanacaq. Yeni qurum Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin xarici bazarlara operativ çıxışı və son nəticədə yükdaşımalarnın artırılması siyasətinə öz əməli töhfələrini verəcək.

Görüşdən sonra "Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" MMC-nin ofisinin açılış mərasimi keçirilib. Təntənəli mərasimdə "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin sədri Rauf Vəliyev bildirib ki, beynəlxalq daşımalarnın səmərəliliyinin artırılması, Xəzərdə və onun hüduqlarından kənarında potensial tərəfdaşlarla işgüzar əlaqələrin genişləndirilməsi Gəmiçiliyin prioritet məqsədlərindəndir. Bu baxımdan gəmilərimizin Rusiyanın daxili sularından keçidi, Həştərxan vilayətindəki limanlara giriş-çixışı ilə bağlı məsələlərin operativ həlli zərurəti ofisin əməkdaşları qarşısında məsul vəzifələr qoyur. R.Vəliyev bu vəzifələrin yüksək səviyyədə yerinə yetiriləcəyinə inandığını deyib.

Gəmiçiliyin nümayəndə heyətini Həştərxan qubernatoru Aleksandr Jilkin də qəbul edib. Qubernator Həştərxan nümayəndə heyətlərinin Bakıda daim ən yüksək səviyyədə qəbul edildiklərini, görüşlərin səmimi və işgüzar şəraitdə keçdiyini xatırlayaraq, bunun üçün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə minnətdarlığını ifadə edib. A.Jilkin Heydər Əliyev Fondunun Həştərxanda həyata keçirdiyi layihələrdən ətraflı söhbət açıb, Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın bu sahədə yorulmaz fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirib.

"AXDG" QSC-nin sədri Rauf Vəliyev Azərbaycanda dəniz nəqliyyatının inkişafına dövlət qayğısını, Prezident İlham Əliyevin Gəmiçiliyin fəaliyyətinə daimi diqqətini xüsusi vurğulayaraq, kollektivin bu diqqət və qayğıya öz əməli işi ilə cavab verdiyini söyləyib. Aleksandr Jilkin və Rauf Vəliyev Həştərxan yaxınlığındakı Olya limanı ilə bərə əlaqəsinin perspektivlərini də müzakirə ediblər.

Daha sonra Gəmiçiliyin nümayəndələri Həştərxanda-ki Heydər Əliyev adına 11 nömrəli orta məktəbə və

"Drujba" uşaq bağçasına gələrək, burada yaradılmış şəraitlə tanış olublar.

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin sədri Rauf Vəliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Rusiyanın Həştərxan şəhərində işgüzar səfərdə olub. Səfər proq-

Hər görüşün öz faydası olacaq

Gəmiçiliyin nümayəndə heyəti Həştərxanda "LUKOYL-Nijnevoljskneft" şirkətinin rəhbərliyi ilə görüşüb.

Görüşdə iqtisadi əməkdaşlıqla bağlı bir sıra məsələlər, o cümlədən bu şirkətə məxsus maye yüklərin Gəmiçiliyin nəqliyyat gəmiləri ilə daşınması, Xəzərin şimal şelfindəki karbohidrogen yataqlarının işlənməsi və təminatı ilə əlaqədar layihələrdə AXDG-nin Xəzər Dəniz Neft Donanması gəmilərinin iştirakı müzakirə obyektinə olub. "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin sədri Rauf Vəliyev Xəzərin Azərbaycan sektorunda gerçəkləşdirilən beynəlxalq layihələrdə Gəmiçiliyin müxtəlif təyinatlı gəmilərinin gördüyü işlər barədə ətraflı məlumat verib.

Növbəti görüş Volqa Dövlət Su Nəqliyyatı Universitetinin Həştərxandakı filialı olan Xəzər Dəniz və Çay Nəqliyyatı İnstitutunda keçirilib. Rauf Vəliyev bu ali təhsil müəssisəsində təlim-tədris prosesinin təşkili, peşəkar kadr hazırlığının səviyyəsi ilə tanış olub, Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası ilə əməkdaşlıq imkanlarını müzakirə edib.

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin sədri R.Vəliyev işgüzar səfər çərçivəsində Olya limanının direktoru C. Paşayev və Xəzər Hidrotexnika Şirkətinin baş direktoru M. Kosodıbov ilə danışıqlar aparıb. Danışıqlarda Olya limanından tranzit yükdaşımalarnın intensivləşdirilməsi, AXDG gəmilərinin Həştərxanda ofşor xidmətlərin göstərilməsinə cəlb edilməsi və bir sıra digər məsələlər diqqət mərkəzində olub.

“Xəzər: ətraf mühit üçün texnologiyalar” sərgisi

niyasının dəstəyi ilə təşkil olunan "Xəzər: ətraf mühit üçün texnologiyalar" ("CTE-2015") mövzusunda altıncı Beynəlxalq Ətraf Mühit sərgisi keçirilmişdir.

Azərbaycan, Almaniya, Türkiyə, İsveçrə, Çexiya, Rusiya və digər ölkələrdən olan şirkətlərin iştirak etdiyi sərgidə ətraf mühitin mühafizəsi və təbii ehtiyatlardan rəşional istifadə sahəsində innovasiya layihələri kompleks şəkildə təqdim olunmuşdur. 6-cı Beynəlxalq Ətraf Mühit sərgisinin keçirilməsində əsas məqsəd ətraf mühitin mühafizəsi sahəsindəki işgüzar əlaqələrin genişləndirilməsi, təcrübə mübadiləsi, habelə sənayedəki yeni avadanlıqlarla tanışlığa imkan yaratmaq və ətraf mühitin yaxşılaşdırılması istiqamətində görülən işlərə əlavə tökan verməkdən ibarət olmuşdur.

Açılış günü ekologiya və təbii sərvətlər naziri Hüseyinqulu Bağirov Bolqarıstanın Azərbaycanda səfərdə olan ətraf mühit və su naziri xanım İvelina Vasileva ilə birgə sərgini gəzərkən "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin stendinə, təqdim etdiyi məhsullara da maraqla tamaşa ediblər.

3 gün davam edən sərgidə bütövlükdə Gəmiçiliyin pavilyonuna maraqla qədər böyük olub. Xəzərin ekologiyasının qorunması, dəniz suyunun çirklənməsinin qarşısının alınması istiqamətində Gəmiçiliyin gördüyü tədbirlər barədə ziyarətçilərə ətraflı məlumat verilib. Stendimizdə yer almış maketlər, şəkillər, videoçarx ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində aparılan bir çox digər mühüm işlərin, o cümlədən üzən vasitələrdə, sahil obyektlərində formalaşan bərk və maye istehsalat, məişət-təsərrüfat tullantılarının toplanması, saxlanması, daşınması, təhvil, utilizasiya və təkrar emalı kimi ekoloji proseslərin Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyində necə həyata keçirildiyini əyani nümayiş etdirib.

Sonda qeyd edək ki, 10-dan çox ölkənin 35 şirkətinin iştirak etdiyi sərgidə Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin ekspozisiyası "Ən kreativ stend" mükafatına layiq görülüb və müvafiq sertifikatla qiymətləndirilib.

Tahir DADAŞOV

Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun təqdimatı

Noyabrın 19-da Türkiyənin İstanbul şəhərində Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun təqdimatı keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyini sədr müavini Fərhad Quliyev təmsil edib. Əsas məqsəd Gəmiçiliyin yükdaşıma potensialı, Çin-Avropa daşımalarında Xəzər marşrutunun rolu, Xəzər hövzəsində həyata keçirilən irimiqyaslı infrastruktur layihələri, tranzit yükdaşıma üçün Azərbaycanda yaradılmış şərait barədə iştirakçılara lazımi məlumatları çatdırmaq olub.

Gəmiçiliyin prezentasiyası çinli yük sahiblərinin, nəqliyyat və logistika şirkətlərinin böyük marağına səbəb olub. Təqdimatda Xəzərin Avropa ilə Asiya arasında təbii körpü rolunu oynadığı vurğulanıb, Çinin qərbindəki sənaye əyalətləri ilə cənubşərqi Avropa ölkələri arasında ən qısa marşrutun məhz Xəzərdən keçdiyi nümayiş etdirilib.

Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun əvvəlki təqdimatları noyabrın 10-da Çinin Çuntsin şəhərində, noyabrın 16-da isə Ukrayna paytaxtında uğurla həyata keçirilib. Bu tədbirlər Çin və Ukrayna mediasında geniş işıqlandırılıb. "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin Strateji inkişaf və investisiya layihələri departamentinin rəisi Tariyel Mirzəyev hər iki tədbirdə Gəmiçiliyin prezentasiyası ilə çıxış edib. Növbəti təqdimat noyabrın 27-də Litvanın Klaypeda şəhərində keçiriləcək. Xatırladaq ki, Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu üzrə Çindən Avropaya "Nomad Express" adlı konteyner qatarı təşkil olunub və 82 konteynerdən ibarət ilk qatar bu ilin avqust ayında cəmi 6 günə Çindən Ələt limanına çatdırılıb.

“Üfüq”suya buraxıldı

Xəzər hövzəsində ən müasir və qabaqcıl sənaye müəssisəsi olan Bakı Gəmiqayırma Zavodunda "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sifarişli ilə tikilən 3 sərnişin gəmisindən birincisi suya buraxılıb.

"Üfüq" adı verilmiş sərnişin gəmisinin suya salınmasını unikal əməliyyat kimi də qiymətləndirmək olar. Stapeldə inşa olunmuş gəmi əvvəlcə ağır texnikanın köməyi ilə üzən doka gətirilib və kilbloklar üzərinə qoyulub. Sonra dok suya dalaraq, gəminin kilbloklardan qalxmasını və suyun üzündə qalmasını təmin edib. Uğurla keçən əməliyyat zamanı "Üfüq" gəmisini zavodun

yedək gəmisinin yardımı ilə körpüyə yan alıb. Bundan sonra yeni gəmidə tamamlama və avadanlığın quraşdırılması işləri aparılacaq. "Üfüq" körpüdə və dənizdə sınaqlardan keçərək, dekabrda sifarişçiyə təhvil veriləcək.

Xatırladaq ki, digər iki gəminin gələn il hazır olacağı planlaşdırılır. Gəmilərin gövdəsi polad, üst tikililəri isə alüminium materialdan hazırlanır. Yüngül materialların tətbiqi, hərəsinin gücü 1895 kVt olan 2 baş mühərrikin qoyulması sərnişin gəmilərinə saatda 40 kilometrə yaxın sürət yığmağa imkan verəcək. Bu, mövcud gəmilərimizlə müqayisədə 2 dəfə çoxdur. Yeni gəmilər 10 tona qədər göyörtə yükü də götürə biləcəklər.

Beləliklə, neftçilərin və yüklərin dəniz platformalarına daha tez və daha rahat çatdırılması təmin ediləcək.

Bakı Limanı ilə Rıqa Azad Limanı əməkdaşlıq edəcək

"Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı" QSC Rıqanın Azad Limanı ilə təcrübə mübadiləsi həyata keçirmək məqsədilə Latviyanın vəkllər kollegiyasının üzvü və eyni adlı advokat bürosunun rəhbəri Modris Supenin Bakıya səfərini təşkil edib.

"Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı" QSC-dən bildirilib ki, səfər çərçivəsində Modris Supenin Bakı Limanının rəhbərliyi və hüquqsünasları, həmçinin Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi ilə bir sıra görüşlər keçirib.

Görüş zamanı Rıqa Azad Limanında tətbiq edilən hüquqi rejim və idarəetmə modeli haqqında təqdimat keçirilib, bu rejimin xüsusiyyətləri araşdırılıb və təcrübə mübadiləsi üçün əsaslar qoyulub.

Modris Supenə də Bakının görməli yerləri ilə tanış olub, limanın tarixi haqqında məlumatlandırılıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 18 mart 2015-ci il tarixli sərəncamı ilə "Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaradılıb. Hal-hazırda, Bakı Limanının Avrasiyada nəqliyyat və logistika mərkəzinə çevrilmə-

si istiqamətində beynəlxalq standartlara əsaslanan işlər görülür. Bakının Qaradağ rayonunun Ələt qəsəbəsində tikilməkdə olan yeni liman kompleksinin üç tikinti fazası bitdikdən sonra Bakı Limanının yükəşirə qabiliyyəti 25 milyon ton olacaq.

Aktauda Azərbaycanın logistik mərkəzi dekabrda fəaliyyətə başlayacaq

Noyabrın 20-də Bakı Biznes Mərkəzində İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin dəstəyi və Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun (AZPROMO) təşkilatçılığı ilə qeyri-neft ixracının genişləndirilməsinə dair tədbir keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə aidiyyəti dövlət qurumlarının, həmçinin ölkədə fəaliyyət göstərən 40-dan artıq ixracatçı şirkətin rəhbərləri iştirak edib.

İqtisadiyyat və sənaye naziri Şahin Mustafayev iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinin və qeyri-neft sektorunun inkişafının Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasətin prioritet istiqaməti olduğunu vurğulayıb. Qeyri-neft sektorunun ümumi daxili məhsulda payı 2007-2014-cü illərdə ortalamada 9,4 faiz, 2015-ci ilin 9 ayında isə 6,4 faiz artıb. Biznes və investisiya mühitinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması, özəl sektora dövlət dəstəyinin genişləndirilməsi nəticəsində sahibkarlıq qeyri-neft sektorunun inkişafında aparıcı qüvvəyə çevrilib. Dövlət başçısı tərəfindən son dövrlərdə bu sahədə bir sıra ciddi addımlar atılıb. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təşəbbüsü ilə sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların dayandırılması, lisenziyalaşdırma sahəsində inzibati prosedurların sadələşdirilməsi sahibkarlığın inkişafı baxımından inqilabi addımlar olmaqla, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, özəl bölmənin inkişafı istiqamətində həyata keçirilən mühüm islahatlardır. Bundan başqa, sahibkarlıq subyektlərinə qanunsuz müdaxilələrin qarşısının alınması istiqamətində ciddi tədbirlər görülmüş və bu proses davamlı olacaq. Dövlət başçısının 21 oktyabr 2015-ci il tarixli Fərmanı ilə yaradılmış Tranzit Yükdəşimlər üzrə Koordinasiya Şurası ölkənin tranzit imkanlarını genişləndirməklə yanaşı, yükdəşimlər sahəsində vahid tarif siyasətinin həyata keçirilməsinə, bu sahədə prosedurların sadələşdirilməsinə imkan verəcək ki, bu da ölkənin ixrac potensialının daha səmərəli reallaşdırılması baxımından əhəmiyyətlidir. Ölkəmizdə biznes və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də yüksək qiymətləndirilir. "Doing Business 2016" hesabatında Azərbaycan öz mövqeyini 17 pillə yaxşılaşdıraraq 80-ci pillədən 63-cü pilləyə yüksəlib, dünyada 3 və daha çox islahat aparan 24 ölkədən biri olub. "Global Rəqabət Qabiliyyəti 2015-2016" hesabatında Azərbaycan iqtisadiyyatı rəqabət qabiliyyəti səviyyəsinə görə 140 ölkə arasında 40-cı yerdə qərarlaşaraq MDB məkanında 7-ci ildir ki, lider mövqeyini qoruyur.

Dövlət başçısının tapşırığına uyğun olaraq, Azərbaycanın ixrac potensialının və yerli məhsulların xarici bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi barədə müzakirələr aparılıb, ixracatçı şirkətlərin nümayəndələrinin sualları cavablandırılıb.

sulların xarici bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər barədə məlumat verən nazir Şahin Mustafayev qeyd edib ki, xarici ticarətin strukturunda kənd təsərrüfatı məhsulları üstünlük təşkil edir və bu sahədə logistik mərkəzlərin rolu xüsusilə əhəmiyyətlidir. Diqqətə çatdırılıb ki, ölkənin ixrac imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə ölkə daxilində və xaricdə logistik mərkəzlərin yaradılması nəzərdə tutulur. Artıq Qazaxıstanın Aktau şəhərində Azərbaycanın ilk logistik mərkəzinin yaradılması yekunlaşmaq üzrədir. Logistik Mərkəzin inşasına dair razılıq 2013-cü ildə Azərbaycan və Qazaxıstan prezidentlərinin Türkdillə Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının III Zirvə toplantısı çərçivəsində keçirilmiş görüşü zamanı əldə edilmiş və bu sahədə müvafiq tapşırıqlar verilib. Dövlətin maliyyə dəstəyi, İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə "Azərsun Holding" MMC tərəfindən inşa edilən ümumi sahəsi 4,2 hektar olan logistika mərkəzi 4365 kvadratmetr quru, 4365 kvadratmetr soyuq anbarlardan və digər infrastrukturadan ibarətdir. Kənd təsərrüfatı və digər qida məhsullarının saxlanması və satışını təmin edəcək logistik mərkəz bu ilin dekabrında fəaliyyətə başlayacaq. Mərkəz sahibkarlara, xüsusilə də ixracatçılara bir sıra imkanlar və üstünlüklər təqdim edir.

"Azərsun Holding"nin prezidenti Abdulbari Gözəl Aktauda yerləşən "Azərsun İstehsal və Logistika Mərkəzi"nin tikintisinin şirkətə həvalə edilməsinin "Azərsun Holding"ə göstərilən böyük etimad kimi qiymətləndirib, logistik mərkəzin qeyri-neft sektorunun inkişafına, ölkəmizin tranzit və ixrac imkanlarının genişləndirilməsinə xidmət edəcəyini vurğulayıb.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi sədrinin müavini Şahin Bağirov ölkəmizdə ixrac gömrük prosedurlarına, bu prosedurların çevik və şəffaf şəkildə həyata keçirilməsinə dair məlumat verib.

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin sədri Rauf Vəliyev çıxışında Azərbaycanda dəniz daşımalarının müasir vəziyyəti və potensialı barədə danışmış, Azərbaycan və Qazaxıstan arasında dəniz daşımaları sahəsində sahibkarlara tam dəstək verəcəyini bildirmişdir.

Sonra "Azərsun Holding"nin nümayəndəsi Mehran Məmmədov Aktau İstehsal və Logistika Mərkəzinin mövcud imkanlarına dair təqdimatla çıxış edib.

Tədbirdə, həmçinin yeni bazarların araşdırılması və yerli məhsulların xarici bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi barədə müzakirələr aparılıb, ixracatçı şirkətlərin nümayəndələrinin sualları cavablandırılıb.

Teploxod əsaslı təmir edilib

Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin "Mahmud Rəhimov" quru yük gəmisi əsaslı təmirdən sonra istismara verilib.

"Ziğ" Gəmi Təmiri Zavodunda may ayından aparılan təmir işləri zamanı xeyli iş görülmüşdür. Belə ki, 4100 ton yüklənmə qabiliyyətinə malik gəminin sualtı və suüstü hissələri tam təmizlənərək

ramiş metal təbəqələr dəyişdirilib, baş və köməkçi mexanizmləri, əsas və yardımçı sükan qurğuları, xilasetmə vasitələri, ballast, hava, su, yangınsöndürmə, yağ və yanacaq sistemləri əsaslı təmir olunub.

Həmçinin gəminin bütün elektrik avadanlıqları, o cümlədən elektrik mühərrikləri, generator-

rənglənib, yaşayış və xidmət otaqları müasir tələblər səviyyəsində təmir olunub və yeni avadanlıqlar, mebellə təchiz edilib.

"Mahmud Rəhimov" teploxodunun gövdəsində, göyərtələrində, yük anbarlarında və bir sıra digər sahələrində korroziyaya uğ-

ları, radionaviqasiya cihazları, kabel xətləri yoxlanılaraq, zəruri təmir işləri yerinə yetirilib.

Qeyd edək ki, noyabrın 12-də istismara verilən "Mahmud Rəhimov" quru yük gəmisi Xəzər hövzəsində yükdəşimlərə cəlb ediləcək.

Buz göllər sürətlə yoxa çıxır

Hələ 2006-cı ildə Qrenlandiya buzlaqlarını öyrənən geofiziklər aşkar etmişdilər ki, yay vaxtı onların səthində su hövzələri - superbuzlu göllər əmələ gəlir.

Amma alimləri başqa şeylər təəccübləndirib: belə göllərdən biri bir neçə saat ərzində yoxa çıxıb. Geofiziklərin Şimal gölü adlandırdıqları bu göl iki saat ərzində öz suyunun böyük hissəsini - 54,6 mln.litrini itirir. Hesablamalara görə, "quruma"nın sürəti Nyaqara şəlaləsində suyun hərəkət sürətindən yüksək olub. Bunun necə baş verdiyini və gölün haraya yoxa çıxdığını ABŞ-ın ali məktəblərindən, o cümlədən Massaçuset Texnologiya İnstitutu və Vuds-Holl Okeanoqrafiya İnstitutundan olan alimlər qrupu izah edib.

Peyklər vasitəsilə çəkilən fotosəkillər göstərib ki, superbuzlu göllərin əksəriyyəti tədricən, 13 faizi isə 24 saat ərzində boşalır. Alimlər Laura Stivensin rəhbərliyi ilə Şimal gölünü tədqiq etmək üçün həmin rayonda 16 GPS-stansiya yerləşdiriblər.

Alınmış məlumatlara görə, göldən suyun yoxa çıxmasına 6-12 saat qalan kimi, ondakı buz yuxarı qalxır və sürətlə hə-

rəkət etməyə başlayır. Bu işə dartılma zamanı gərginliyin və son nəticədə gölün dibində şaquli çatların yaranmasına gətirib çıxarır və su bu çatlar vasitəsilə aşağı axır.

Stivensin fikrincə, su "şaquli çaylar" üzrə super buzlu göldən aşağı hərəkət edərək okeana yox, qalın buz təbəqələrinə axır və orada böyük sualtı göllər əmələ gətirir.

Tədqiqatçılar alınmış məlumatlar əsasında bu nəticəyə gəiblər ki, sahildəki buzlaqlar adanın dərinliyində olan buzlaqlara nisbətən daha sürətlə əriyir. Bu zaman əmələ gələn su okeana dərhal düşür və demək, onun səviyyəsini çox kəskin şəkildə qaldırır.

Xatırladaq ki, 2010-cu ildə Qrenlandiyanın buzlaqlarının birindən sahəsi 260 kv.km və eni 50 m olan buz ada qopub və bu, Arktikada ən böyük aysberq olub.

2013-cü ildə Avropa və Amerika alimləri Qrenlandiyanın cənubunda buz massivinə daxilində ölçüsünə görə Afrikadakı Viktoriya gölü ilə müqayisə edilə biləcək, sahəsi 65 min kv.km və dərinliyi 10-50 m olan göl aşkar ediliblər.

Tahir DADAŞOV

Beynəlxalq standartların tətbiqinin iqtisadi əhəmiyyəti

Bu gün respublikamızda bir çox əhəmiyyətli və vacib dövlət proqramları həyata keçirilməkdədir. Həmçinin, ölkədə sahibkarlıq subyektlərinə dövlət dəstəyi nəticəsində istehsal və xidmət sahələrində qabaqcıl texnologiyalar tətbiq edilir, keyfiyyətli və rəqabətə davamlı məhsulların istehsalında artım müşahidə olunur. Respublikamızın Prezidenti cənab İlham Əliyev dəfələrlə bəyan etmişdir ki, Azərbaycanı idxal ölkəsindən ixrac ölkəsinə çevirməliyik. Bunun üçün isə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatların idarəetmə sistemləri üzrə beynəlxalq standartların tətbiqi sürətlənməlidir.

Azərbaycanda texniki tənzimləmə, standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma sahəsində mövcud normativ-hüquqi bazanın Avropa tələblərinə uyğunlaşdırılması istiqamətində mühüm işlər görülməkdədir. Bunların sırasında müəssisə və təşkilatların idarəetmə sistemlərinin təkmilləşdirilməsi, idarəetmə sistemləri üzrə beynəlxalq standartların tətbiqi, bu işdə maraqlı tərəflərə hüquqi, praktiki və metodoloji köməyin göstərilməsi mühüm vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdur. Ölkəmizdə idarəetmə sistemləri üzrə beynəlxalq standartların tətbiqi idarəetmə sistemlərinin təkmilləşdirilməsi ilə bərabər, istehsal olunan məhsulun, yerinə yetirilən iş və xidmətlərin keyfiyyətinə də müsbət təsir göstərir.

Beynəlxalq standartlar standartlaşma üzrə beynəlxalq təşkilatların fəaliyyətinin, tövsiyələrinin, texniki hesabatlarının, elmi-texniki məhsullarının məcmusudur. Ümumiyyətlə, standartlaşma üzrə üç beynəlxalq təşkilatın adı qeyd edə bilərik: ISO, BTB və Beynəlxalq Elektrotexnika Komissiyası (IEC - International Electrotechnical Commission). ISO bu təşkilatlar arasında ən nüfuzlu hesab olunur. Beynəlxalq standartların strateji alət və rəhbər prinsiplər kimi texnoloji, iqtisadi və sosial baxımdan faydası böyükdür. Onlar təşkilatlara məhsulun texniki

xarakteristikalarını uyğunlaşdırmağa, işgüzar əməliyyatların daha səmərəli şəkildə aparılmasına zəmanət verir, məhsuldarlığı artırmağa, müasir biznesin ən mürəkkəb problemlərinin həllində və rəqabətə davamlı olmaqda kömək edir. Eyni zamanda, onlar istehlakçını məhsulun təhlükəsiz, etibarlı, keyfiyyətli və ətraf mühit üçün zərərsiz olduğuna əmin edir.

İdarəetmə sistemləri üzrə beynəlxalq standartların tətbiqi nəticəsində aşağıdakı səmərəli nəticələri əldə etmək mümkündür:

I. Daxili sahədə:

- menecmentin səmərəli təşkili;
- işçilərin peşəkarlığının artırılması;
- istehsalın və xidmətin səmərəli təşkili;
- proseslərə düzgün nəzarət;
- keyfiyyətin yüksəldilməsi;
- sənədləşmənin düzgün təşkili;
- daimi təkmilləşdirmə sisteminin formalaşması və innovasiyaların təşviqi;
- səlahiyyətlərin düzgün bölgüsü və qarşılıqlı əlaqə sistemi;
- xərclərin azaldılması;
- risklərin azaldılması və stabilliyin yaranması;
- resursların səmərəli istifadəsi və ona düzgün nəzarət.

II. Xarici sahədə:

- müştərilərin razı qalması;

- tərəfdaşlar və investorlar qarşısında inamın yaranması və tenderlərdə uğurlu iştirak;
- bazardakı dəyişikliklərə çevik uyğunlaşma imkanı;
- bazarlara rəqabət qabiliyyətli məhsul və xidmətlərin çıxarılması;
- satışın və gəlirlərin artması;
- ixrac potensialının artması və dünya bazarında asan ticarət imkanı;
- qanunvericiliyin tələblərinin yerinə yetirilməsi;
- marketinq siyasətinin düzgün təşkili.

III. 1. ISO 9001 standartının səmərəsinə dair əyani sübutlar

III.1. ISO-nun 2003-cü ildə 15 ölkədə 5000-dən çox müəssisə arasında apardığı araşdırma nəticəsində məlum olub ki, həmin müəssisələr ISO 9001 standartını tətbiq etməklə aşağıdakı səmərəli müəssisələrin sayına görə nəticələri əldə ediblər:

- keyfiyyətin yüksəldilməsi - 1000;
- düzgün prosedurlar - 1100;
- müştəri məmnunluğu - 1000;
- yüksək imic - 1000;
- xərclərin azaldılması - 600;
- məhsuldarlığın yüksəldilməsi - 700;
- vaxtında daşınma - 800;
- gəlirlərin artması - 600 və s.

III.2. İspaniyada 400 müəssisə arasında aparılan sorğunun nəticələrinə görə isə müəssisələrin əldə etdikləri səmərəli nəticələr aşağıdakı 4 əsas göstərici üzrə təsnifləşdirilmişdir:

1. Proseslər üzrə nəticələr:
 - təchizatçılarla qarşılıqlı əlaqələrin inkişafı - 60 faiz;
 - logistik xərclərin azalması - 30 faiz;
 - uyğunsuzluqların azalması - 80 faiz;
 - vaxtında daşınma - 58 faiz;
 - idarəetməyə sərf olunan vaxtın azalması - 40 faiz.
2. Maliyyə nəticələri:
 - satışın artması - 45 faiz;
 - investisiya cəlbi - 35 faiz;
 - bazar payının artması - 45 faiz.
3. Müştərilərlə bağlı nəticələr:

- Loyallıq - təkrar alışın artması - 50 faiz;
 - məmnunluğun artması - 80 faiz;
 - şikayətlərin azalması - 63 faiz.
4. İşçilərlə bağlı nəticələr:
- təkliflərin verilməsi - 62 faiz;
 - işdə sağlamlıq və təhlükəsizlik - 60 faiz;
 - komanda halında işləmək - 60 faiz;
 - işdən razılıq - 47 faiz.

Ümumiyyətlə, inkişaf etmiş ölkələrin bir çoxunda, o cümlədən - Böyük Britaniyada ilk standartlar birliyi (Britaniya Standartlar İnstitutu; BİS) 1901-ci ildə, ABŞ-da təşkil olunan Amerika Standartlar Komitəsi (Amerika Mühəndislik Standartlar Komitəsi) 1918-ci ildə, Almaniyada Alman Standartlar Birliyi (DİN) 1917-ci ildə, İsveçdə İsveç Standartlar Komissiyası (SIS) 1922-ci ildə, Fransa Standartlar Birliyi (ANFOR) 1926-cı ildə fəaliyyətə başlamışdır.

Bir neçə il sonra standartlaşdırmanın beynəlxalq əhəmiyyətini nəzərə alan ölkələr vahid orqanın yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etmişlər. Nəhayət, 1946-cı il oktyabrın 14-də Böyük Britaniyanın paytaxtı London şəhərində, SSRİ də daxil olmaqla, 25 ölkənin standartlaşdırma üzrə orqanlarının rəhbərləri bir araya gəlmişdir. 65 nümayəndədən ibarət konfrans iştirakçıları Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatının (International Organization for Standardization - ISO) təsis edilməsi ilə bağlı qərar qəbul etmişlər.

1970-ci ildə standartlaşdırmanın dünya iqtisadiyyatında aparıcı rolunu nəzərə çatdırmaq məqsədilə ISO-nun direktoru Farux Sunter (Türkiyə) 14 oktyabrın Ümumdünya Standartlaşdırma Günü kimi qeyd olunması təklifini irəli sürmüşdür. Bu təklif dəstəklənərək, həmin günün təsis edilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. 1970-ci ildən dünyanın bütün elmi-texniki cəmiyyətləri 14 oktyabr tarixini Ümumdünya Standartlaşdırma Günü kimi qeyd edir.

Beləliklə, ölkəmizi idxal ölkəsindən ixrac ölkəsinə çevirmək üçün müasir iqtisadiyyatın açarı sayılan beynəlxalq standartların tətbiqini həyata keçirmək günün prioritet məsələsidir.

S. ƏLİYEV

Xəzərdə suitilərin sayı dörd dəfə azalıb

Son 25 il ərzində Xəzər dənizində suitilərin sayı 4 dəfə azalıb. Bunu Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Geologiya və Geofizika İnstitutunun Həsən bəy Zərdabi adına Təbiət Tarixi Muzeyinin direktoru, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Tariel Eybatov deyib. Onun sözlərinə görə, suitilərin azalması halları Xəzər dənizinin bütün sektorlarında eyni formada müşahidə edilir.

T. Eybatov bildirib ki, suitilərin azalmasının qarşısının alınması üçün ölkələr arasında

müəyyən razılıqlar olsa da, buna əməl edilmir: "Xəzərdə suitiləri qıranlar, ondan istifadə edənlər var. Bu baxımdan ön acınacaqlı vəziyyət Rusiyada yaranıb. Onların Mahaçqala tərfəddə xüsusi zavodları, fabrikləri var. Onlar özləri suitiləri məhv edib, ondan kommersiya məqsədilə istifadə edirlər".

Muzey direktoru deyib ki, Abşeron yarımadası suitilərin qəbiristanlığı sayıla bilər. Çünki ölənlərin 90 faizi külək vasitəsilə Abşeron yarımadasının şimal hissəsinə gəlir: "Biz 1971-ci ildə suitilərin morfolo-

giyası ilə məşğul olanda onların cəsədlərinin sahilə toplanma dinamikasını müşahidə etdik. Ancaq 1989-cu ildən sonra onların sayı azaldı. İndi isə, Abşeron sahillərində ümumiyyətlə suiti yoxdur, sahillərdə suiti görə bilmirik".

Suitilərin sayının azalmasına bir çox amillərin təsir etdiyini bildirən T. Eybatovun sözlərinə görə, 2000-ci ildə suitilər arasında epidemiyanın baş verməsi onların azalmasına təsir göstərib. Hazırda suitilərlə bağlı müəyyən problemlər olsa da, onların sağlamlıq vəziyyətləri son illərdə sabitləşib: "Son illərdə onlar Abşeron sahillərinə gələndə, yaxud tora düşəndə görürük ki, artıq sağlamdırlar. Ancaq sayları çox azalıb. Əvvəl isə epidemiya dövründə sahilə çox arıq heyvanlar atılırdı, çünki onlar arasında xəstəlik olurdu".

O, qeyd edib ki, Xəzər dənizində bir neçə ölkədən də tullantılar atılıb. Bunlar da dənizdəki suitilərin zəhərlənməsinə səbəb olub. Bundan başqa, kütləvi balıq ovu aparılarkən torlara suitilərin də düşməsi, Xəzər dənizinə Qara dənizdən mnemiopsislərin keç-

məsi, suitilərin yemi olan balıqların sayının azalması bu dəniz

canlılarının məhv olmasına gətirib çıxarır.

T. Eybatovun sözlərinə görə, Xəzər dənizində neft-kəşfiyyat işlərinin aparılması da suitilərin sayının azalmasına tə-

XXI əsr tükənməkdə olan resurslar uğrunda mübarizə əsri olacaq

Cexiyanın "Ceska Pozice" nəşrində dünyada resurslar uğrunda mübarizəyə aid maraqlı yazı dərc olunub. Jan Socorun müəllifi olduğu yazıda bildirilir: "Mədən yanacağı erası elə-belə bitməyəcək. İnsanlar resurs əldə etmək üçün daha dərinliklərdə axtarış aparacaq və yeni texnologiyalara baş vuracaqlar. 21-ci əsr hazırda qalan resurslar uğrunda mübarizə əsridir. Bizim planetlə, o cümlədən, resursların yetərliyi ilə bağlı müasir mübahisələr, tez-tez Qiyamətlə bağlı deyilənləri xatırladır. 21-ci əsr su, neft və tükənməkdə olan digər resurslar uğrunda mübarizə əsri olacaq. Neft bumundan sonra mis, dəmir, sink, təbii qaz - bütün digər resursların erası başlayacaq. Boşalmış planet postapokaliptik elmi fantastikadan səhraya çevrilmiş olacaq."

İki əsr bundan öncəki Tomas Maltus nəzəriyyəsinin tərəfdarları belə qeyd edirlər: "İnsanların sayının artması resursların tükənməsinə və onun minimuma enməsinə aparır". Amerikalı alim Robert Dunkanın fikrincə, neft hasilatının həcmində azalması sənaye inqilabının sonunu gətirəcək və bir neçə milyon il bundan öncə Tanzaniyada həyat keçirən insanların həyat tərzini yenidən dünyada bərqərar edəcək. Bu, artıq 2025-ci ildə baş verməlidir.

Amma bəzi alimlər və iqtisadçılar belə bədbin proqnozu

inkar edirlər. Onlar vəziyyətdən çıxış yolunu innovasiya və yeni texnologiyalarda görürlər. ABŞ-da 70-ci illərdə neft hasilatının azalacağını proqnozlaşdıran neft nəzəriyyəsi son vaxtlardakı aktuallığını qoruyurdu, amma şist hasilatı ortaya çıxandan sonra bu aktualıq itdi. Neft ehtiyatları ilə bağlı proqnozlar daim yenilənir. Məsələn, bu gün üçün neft ehtiyatları bizə təxminən 27 il yetəcək. Amma bir neçə ildən sonra bu proqnoz dəyişə bilər. Yetərincə neft var, amma o, sərfəli olmayan dərinliklərdə və texnologiyanın gücü çatmayan yerlərdə olduğu üçün hesab alınmayıb. Səudiyyə Ərəbistanının neft üzrə sabiq naziri Əhməd Zəki Yamani dediyi kimi, "daş əsri bitdiyinə görə bitməyib". Belə bir halda, 21-ci əsrdə əsas məsələ resursların tükənməsi yox, onların kimin nəzarətində olması olacaq.

2050-ci ildə dünya əhalisinin sayı 9,5 milyard nəfərə çatacaq. Tələbat 35 faizdən çox artacaq. 4 milyard insan həmişə günü 5

dollardan aşağı yaşaya bilməz. Yeni texnologiyalar bizə daha təmiz, effektiv və qənaətli ehtiyatlar tapmağa kömək edəcək. Amma dövlətlər bu mənbələri maksimal sayı uğrunda rəqabətə girəcəklər. "Bu iş o deməkdir ki, torpağın, dənizin dərinliklərində yerləşən mənbələr uğrunda da rəqabət başlayacaq". ABŞ ticarət nazirliyində məsləhətçi olan Daniel Makroatinin sözlərinə görə, söhbət okeanlar və dənizlərlə sərhədləri olan regionlardan gedir. Əvvəlcə hər şeydən vacib neft və təbii qaz olacaq, amma sonra ilk planda mineral resurslar duracaq.

Təsadüfi deyil ki, məhz sahilyanı dövlətlər geopolitik gərginlik mənbəyidirlər. Məsələn, Çin və Yaponiyanın adaları bağlı mübahisəsi və sair. Əslində, rəsmən hər şey millətçilik səbəbləri üzərində qurulub. Bundan başqa, Arktika da mövcuddur. Şimal ucqarda olan buz səhrasında yalnız ağ aylarla qarşılaşmaq olar. Amma ora son illər "arktik" dövlətlərin

marqlarına səbəb olub. Rusiya, ABŞ, Norveç, Danimarka və Kanada bu ərazilərə böyük maraq göstərir. Arktika siyasəti əsasən ruslar üçün prioritetlərdən birini təşkil edir. Qiymətləndirmələrə görə, Arktika dünya neft ehtiyatının 15, qaz ehtiyatının isə 30 faizini özündə gizlədir. Burada Şimal Buzlu Okeanına ticarət yolu da böyük rol oynayır ki, bununla dünyanın bir başından o biri başına yüklərin daşınması asanlaşsın və sürətlənə bilər. Tamamilə aydındır ki, gələcəkdə resurslar özü silaha çevriləcək. Bu, neftin qiymətinin son ildə 100 dollardan 50 dollara düşməsi ilə də görünür. Neftlə bu qorxulu oyunu dünyada ən böyük hasilatçı Səudiyyə Ərəbistanı oynayır. Onun tərəfindən bu, təkcə digər istehsalçılarla mübarizə yox, həm də neft sahəsində aqalığ uğrunda mübarizədir.

Səudiyyə Ərəbistanı qorxur ki, iqlim dəyişikliyi və neft qiymətlərinin yüksək olması alternativ mənbələrə keçidi

sürətləndirər və bununla da onun neft aqalığının sonu çatar.

Yazıçı Mark Tven haçansa demişdir ki, viski içilmək, su isə uğrunda mübarizə aparmaq üçündür. Onun bu fikirləri bu gün daha aktualdır. Bu gün ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin ilik məruzələrində su və kənd təsərrüfatı gəlirləri uğrunda məlumatlar yer alır. Bu qiymətləndirmələrə görə, 2040-cı ilə qədər daimi su çatışmazlığı hiss edən insanların sayı 780 milyon nəfərə çatacaq. 25 ildən sonra isə su çatışmazlığı olan bölgələrdə dünya əhalisinin 43 faizi yaşayacaq. Beləliklə, 21-ci əsrin əsas xammalı neft yox, su olacaq.

Su resurslarının tükənməyə başlaması dövlətləri aqressiv siyasətə məcbur edir. Bu, ilk növbədə, öz aralarında çay hövzələrini bölən dövlətlərə aiddir. Dünyada belə regionların sayı 263-dür, dünyadakı şirin suyun 60 faizi onların payına düşür.

İ. AĞAYEV

750 milyon insanın evi su altında qalacaq

Yer atmosferinin orta illik temperaturunun 4 dərəcə səsi yüksəlməsi Dünya okeanının səviyyəsinin artmasına və 470-750 milyon insanın evlərinin su altında qalmasına səbəb ola bilər. Bu barədə ABŞ-ın "Climate Central" tədqiqat təşkilatı məlumat yayıb.

Sahilyanı rayonların peyk çəkilişlərini, həmçinin planetimizdə temperatur dəyişikliyinə asılı olaraq Dünya okeanının səviyyəsinin göstəricilərini analiz edən alimlər kompyuter vasitəsilə böyük risk zonasında olan meqapolisləri gözləyən subasma ssenarisini modeləşdiriblər. Bu şəhərlərin arasında London, Nyu-York, Sidney, Şanxay və Tokio da yer alır. Proqnozlar

2100-cü ildən sonrakı dövrü əhatə edir. Bu halda ən çox zərər Çinə dəyəcəyi gözlənilir. Belə ki, burada 140 milyon insan evsiz-eşiksiz qala bilər. Həmçinin Banqladeş, Vyetnam, Hindistan və Yaponiyanın sahilyanı rayonlarında yaşayan əhali də böyük risk altındadır. Yapo-

niyada ən pis halda 30 milyon insanın, yəni ölkə əhalisinin dördü birinin evinin su altında qalacağı proqnozlaşdırılır.

Alimlərin fikrincə, yaxın zamanda hökumətlər parnik effekti yaradan qazların havaya atılmasının qarşısını almaq üçün hər hansı bir konkret tədbirlər görməsə, faciəvi nəticələr qaçılmaz olacaq.

Bəzi mütəxəssislər belə hesab edirlər ki, BMT-nin Parisdə keçiriləcək konfransında gündəmə gətiriləcək iqlim problemləri hədəflərinə nail olunacağı halda belə, bu, atmosferə tullantılar atılmasına radikal şəkildə təsir edə bilməyəcək. "Climate Central" tədqiqat təşkilatının bu istiqamətdə tədqiqatlarla məşğul olan mütəxəssisi Ben Strauss 2 dərəcə temperatur artımının 130 milyon nəfərə təsir edəcək nəticələrə səbəb olacağını, gələcəkdə isə bu rəqəmin 4-5 dəfə arta biləcəyini deyir.

Qeyd edək ki, Parisdə BMT-nin iqlim dəyişiklikləri məsələsinə həsr olunacaq konfransında 80-dən çox ölkədən hökumət başçılarının iştirak edəcəyi, 2020-ci ildən sonra Kioto protokolunu əvəzləyəcək yeni beynəlxalq sazişin imzalanması gözlənilir.

İşlənmiş smartfonlarda əvvəlki sahiblərinin məlumatları qalır

"Blanco Technology Group" və "Kroll Ontrack" şirkətlərinin keçirdiyi global tədqiqatın nəticələrinə görə, "Amazon", "eBay" və "Gazelle.com" internet mağazalarında satılan işlənmiş mobil qurğular, sərt disklər və bərk cisimli toplayıcılarda onların əvvəlki sahiblərinin fərdi məlumatlarının bir qismi qalır.

Tədqiqatçılar 122 işlənmiş avadanlığı təhlil edərək onların 48 faizində informasiyanın saxlanılmamasını aşkar ediblər. Qurğuların 35 faizində elektron poçt ünvanı, zənglər, SMS və messenclər haqqında məlumatlar, fotosəkillər və videolar kimi fərdi məlumatlar olub.

İnformasiyanın silinməsinə cəhdin göstərilməsi mobil qurğuların 57 faizində, sərt disklərin və toplayıcıların 75 faizində müəyyən edilib. Bununla belə, bu cəhdlər etibarsız silinmə üsullarından istifadəyə görə uğursuz olub və məxfi məlumatlar qurğularda olduğu kimi qalıb. Ekspertlərin sözlərinə görə, iki smartfonda saxlanılan informasiya qalığı onlara əvvəlki qurğuların sahiblərinin şəxsiyyətini müəyyən etməyə kifayət edib. İstifadəçilər tərəfindən faylların silinməsi üzrə atılan əsas addımlar onlarda mühafizə ilə bağlı yanlış hislər yaradır. "SecurityLab" yazır ki, ekspertlər sərt disklərin və toplayıcıların 11 faizində məlumatların əsas üsullarla (silib səbəbə göndərməklə) ləğv edilməsinə cəhdin göstərilməsini aşkarlayıblar. Onların 69 faizində sürətli formatlama - yayılmış, lakin informasiyanın etibarsız silinmə üsulu həyata keçirilib.

YARIZARAFAT, YARIGERÇƏK

İstəyirsiniz başınız heç vaxt ağrımasın, tez-tez bu sözləri təkrarlayın: " Olmaz, olmaz, olmaz!"
Pulun, vəzifənin, bir də qarının aldada bilmədiyini adamı heç kim aldada bilməz.
Allaha yaxın olmaq üçün göylə gedirlər?
Söz adamı olduğum üçün bu vaxta kimi mənə ancaq və ancaq söz veriblər?
Əl tutun ki, əlinizdən də tutunlar.
Qırxıdan sonra neçə gəlir?

Bir gün öz yerində oturdacaqlarsa, başqasının yerində oturma.
Maraqlıdır, pulu altına yığanlar sonra pulun altında necə qalırlar?
Deyəsən Allah adamı olmaq azdır, həm də Allahın adamı olmaq lazımdır axı...
Keçmiş SSRİ-nin vaxtında meşəbəyilərin bəxti gətirmişdi. Təkcə onların "bəyliyi" əlindən alınmamışdı.
"Bu günün işini sabaha saxlama" o demək deyil ki, iki gün sonraya saxlayasan.

Dilə gətirdiyin yaxşılıq yaxşılıq deyil, özünü reklamdır.
Yazıq atlar. Gör nə qədər adam özgə atına minib e...
Vaxtın ayağına get ki, baxtın ayağına gəlsin.
Hətta arzularımı da boş buraxsan, heç biri səni sayma-yacaq.
Bir həqiqətə görə min yalanla savaşı!
Hətta yaxşı oyunçu olsan da, taleyin sənənlə oynamağına imkan vermə.
Şahın nəyi pisdir ki? Qanunları hər yerdə şah edək!

Rasif TAHİROV

"DƏNİZ"İN GÜLLÜŞ PƏYİ

Həyat yoldaşımı karate bölməsinə yazmışam.
Nə dəyişib?
Artıq otaqları silib-süpürməyi, xörək hazırlamağı öyrənmişəm. Paltarları isə böyük məmnuniyyətlə yuyuram.
Ata, quldurlar kimdir?
Qızım, quldur o adamlara deyilir ki, özləri işləmirlər, işləyənlərin isə bütün pullarını əllərindən alırlar.
Qızıcağaz bir qədər fikirləşib pıçılı ilə soruşur:
Ata, belə çıxır ki, anamız quldurdu?!
İki təqaüdü söhbət edir.

Qəribədir, bir vaxtlar biz sənənlə həkimə yalnız və yalnız bülleten almaq üçün müraciət edirdik.
Nədənə pulu ağılla xərcləmək heç cür alınmır. Gah ağıl çatmır, gah da pul.
İstənilən xırda şey qadını təbdən çıxara bilər. Kişini isə yalnız qadın özündən çıxara bilər.
Marşrut avtobusu ilə gedirəm. Sağ tərəfdən çox gözəl qadın ətri, sol tərəfdən kişi "odekolonu"nun iyi gəlir... Dayanaqda bir sərxoş avtobusa minir. Cəmi 2 dəqiqədən sonra avtobusdakı bütün sərnəşinlərdən eyni qoxu gəlir. Əsl möcüzədir.

Yox! Mən birindən siqareti yandırmağı xahiş etdim və onda alışqan məndə qalıb.
Nədənə pulu ağılla xərcləmək heç cür alınmır. Gah ağıl çatmır, gah da pul.
İstənilən xırda şey qadını təbdən çıxara bilər. Kişini isə yalnız qadın özündən çıxara bilər.
Marşrut avtobusu ilə gedirəm. Sağ tərəfdən çox gözəl qadın ətri, sol tərəfdən kişi "odekolonu"nun iyi gəlir... Dayanaqda bir sərxoş avtobusa minir. Cəmi 2 dəqiqədən sonra avtobusdakı bütün sərnəşinlərdən eyni qoxu gəlir. Əsl möcüzədir.

Məbəd suyun üzərinə çıxıb

XVI əsrdə ispaniyalı müstəmləkəçilər tərəfindən Meksikanın cənub-şərqində Çyapas ştatında inşa edilmiş məbəd suyun səthinə çıxıb. Buna regionda yaranmış quraqlıq nəticəsində Qrihalve çayında suyun səviyyəsinin ən azı 80 fut (24 metr) azalması səbəb olub.

Dini tikintinin damı yoxdur. Yalnız 10 metr hündürlüyü olan divarlar qalıb. Məbədin uzunluğu 61 m, eni 14 m olub.

Məbəd ilk dəfə deyil ki, suyun üzərinə çıxır. 2002-ci ildə Qrihalve çayının suyu o qədər azalmışdı ki, yerli sakinlər dağılmış məbədin içərisinə daxil olaraq ona içəridən baxa bildilər.

Bu gün balıqçılar maraqlananları qayıqda məbədə aparırlar. Obyekt 1966-cı ildə yaxınlıqda inşa edilən bəndin tikintisi başa çatdıqdan sonra su altında qalıb.

Hökumətə məbəd haqqında məlumat hazırlayan memar Karlos Navarrete bildirib ki, insanlar oranı 1773-1776-cı illərdə böyük dağılmalar səbəbindən tərk ediblər.

Məbədi Çyapasda ilk daimi yepiskop olan ispaniyalı müstəmləkəçi Bartolome de las Kasasın adı ilə əlaqələndirirlər. O, 1540-cı illərdə bir qrup ruhani ilə Meksikaya gələrək bu məbədi inşa etdirib. Kasas quldurlığa qarşı çıxış edən və Meksika və Peruya da sahib olan İspaniya kralı V Karlın qullarının vəziyyətini kifayət qədər yaxşılaşdırmaq üçün qanunun verilməsinə nail olması ilə də məşhurdur.

Ən böyük dəniz qoruğu yaradılır

Yeni Zelandiya dəniz heyvanlarının artırılması və bəslənməsi üçün ən iri dəniz qoruğunun yaradılması üzrə planını açıqlayıb.

"Ecoportal.ru" saytı xəbər verir ki, "Kermadek məbədi" adlanan qoruğun sahəsi təxminən 620 min kvadratkilometrdir. Bu da Fransanın ərazisinə bərabərdir. Qoruq nəslin kəsilməkdə olan delfinlər, tısbağa və balinalar üçün sığınacaq olacaq. Ərazidə balıq ovu və dərin kəşfiyyat-qazma işləri qadağan ediləcək. Ecazkar ada Sakit okeanın cənub hissəsində, Tonqa və Yeni Zelandiya arasında yerləşir.

Tahir DADAŞOV

Sayğac koda düşərsə...

"Azəriqaz" İstehsalat Birliyi (İB) abonentlərinə göstərilən xidmətin yaxşılaşdırılması və istehlakçıların fasiləsiz təbii qazla təmin olunması istiqamətində daha bir yenilik edib. Artıq smart tipli qaz sayğacları koda düşdüyü zaman abonentlər öz kartları vasitəsilə sayğacı işə sala biləcəklər. İB-nin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsindən bildirilib ki, son illər ölkəmiz üçün mövcud yeniliklərdən biri də "Azəriqaz" tərəfindən köhnə mexaniki qaz sayğaclarının yeni smart tipli sayğaclarla əvəzlənməsi olub.

Bu sayğacın əsas xüsusiyyəti abonentlərin qazla təminatını öncədən ödəniş etməklə həyata keçirmək və eyni zamanda təbii qazdan təhlükəsiz istifadə edilməsini təmin etməkdir. Lakin istehlakçılar təbii

qazdan istifadə zamanı müvafiq təhlükəsizlik qaydalarına düzgün riayət etmədikdə sayğacın klapanı bağlanır, sayğac koda düşür və avtomatik olaraq sayğac tərəfindən təbii qazın verilməsi dayanır. Bütün bunları nəzərə alaraq "Azəriqaz" İB istehlakçıların fasiləsiz təbii qazla təmin olunması istiqamətində daha bir yenilik edib. Artıq smart tipli qaz sayğacları koda düşdüyü zaman abonentlər öz kartları vasitəsilə sayğacı işə sala biləcəklər. Bunun üçün müvafiq proqram təminatında işlər aparılıb. Qeyd edək ki, abonentlər öz kartları ilə yalnız "ALARM 3", "ALARM 5" və "FO-44" koda düşmələrini aradan qaldıra bilərlər. Bunun üçün abonentlər göstərilən təlimatları ardıcılıqla yerinə yetirməlidirlər:

1. Smart tipli sayğac koda düşdükdə ilk öncə kart sayğaca daxil edilir. Bu zaman sayğacın ekranında olan informasiya avtomatik olaraq həmin abonentin kartının yaddaşına köçürülür və iki siqnal səsinə sonra kart sayğacdən çıxarılır.

2. İstənilən ödəmə məntəqəsində kartın balansına minimum 1 AZN və ya daha artıq miqdarda məbləğ ödənilir.

3. Ödəniş həyata keçirildikdən sonra abonentin mənzilində olan qaz cihazları təhlükəsizlik tələblərinə uyğun olaraq sızma testinin aparılması üçün bağlı vəziyyətdə saxlanılmalıdır.

4. Kart ödəniş həyata keçirmək üçün sayğaca daxil edilir və iki siqnal səsinə sonra kart sayğacdən çıxarılır.

5. Sayğacın üzərindəki göy düymə (klapan aç) 5 saniyə sıxılı saxlanılır. Bu zaman sayğac özü avtomatik olaraq 190 saniyədən

geri saymağa başlayır. Göstərilən müddət bitdikdən sonra sayğac koda çıxır və təbii qazın verilişi bərpa olunur.

"Azəriqaz" İB abonentlərin nəzərinə çatdırır ki, bu əməliyyat üçün heç bir xidmət haqqı tələb olunmur. Sayğacın koda çıxarılması zamanı ödənilən məbləğ isə abonentin balansına əlavə olunur və istehlakçı həmin məbləğə uyğun təbii qazdan istifadə edə bilər.

BAŞ REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHİROV

ÜNVANIMIZ:
AZ 1003, Bakı şəhəri,
Xanlar küçəsi, 22
TELEFONLARIMIZ
Baş redaktor
(050) 670-33-76,
Redaktor
(070) 252-39-02

Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan
Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi"
Qapalı Səhmdar
Cəmiyyətidir

Qəzet "Dəniz"
qəzetinin kompyuter
mərkəzində yığılmış,
səhifələnməmiş və
"OL" MMC-də
çap olunmuşdur

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 121